

Ruben Willaert
restauratie & archeologie
decoratie

GEEFT HET VERLEDEN EEN TOEKOMST

Condédreef

(Kortrijk, West-Vlaanderen)

Projectcode: 2021A433
februari 2021

NOTA
VOORONDERZOEK MET INGREEP IN DE BODEM

DEEL 2: PROGRAMMA VAN MAATREGELEN
(PROEFSLEUVEN FASE 1)

Voorafgaand:

Bekrachtigde archeologienota met uitgesteld traject (ID17090)

- Verslag van resultaten bureauonderzoek (2017H119)
- Programma van maatregelen (2017H119)
- Verslag van resultaten landschappelijk bodemonderzoek (2019J38)

Colofon

Ruben Willaert nv
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteurs: Bruno Polfliet

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /

De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:

Ruben Willaert nv, OE/ERK/Archeoloog/2015/00069

© Ruben Willaert bvba, Sint-Michiels-Brugge, 2021

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

1. Programma van maatregelen.....	6
1.1 Administratieve gegevens	6
1.2 Aanleiding van het vooronderzoek	7
1.3 Resultaten vooronderzoek met ingreep in de bodem.....	7
1.4 Gemotiveerd advies.....	7
1.5 Programma van maatregelen.....	8
1.5.1 Vraagstelling en onderzoeksdoelen	8
1.5.2 Onderzoeksstrategie en –methode	10
1.5.3 Conservatiestrategie.....	11
1.5.4 Natuurwetenschappelijk onderzoek.....	11
1.5.5 Duur en kostenraming.....	11
1.5.6 Noodzakelijke competenties van de uitvoerders	12
1.6 Conclusie.....	13
2. Bibliografie.....	14

FIGURENLIJST

Figuur 1: Projectgebied met kadastrumnummers weergegeven op de GRB-basiskaart (bron: Geopunt).6

Figuur 2: Sleuvenplan met aanduiding van de advieszone10

TABELLENLIJST

Tabel 1: Administratieve gegevens	6
Tabel 2: X en Y coördinaten adviesgebied.....	10

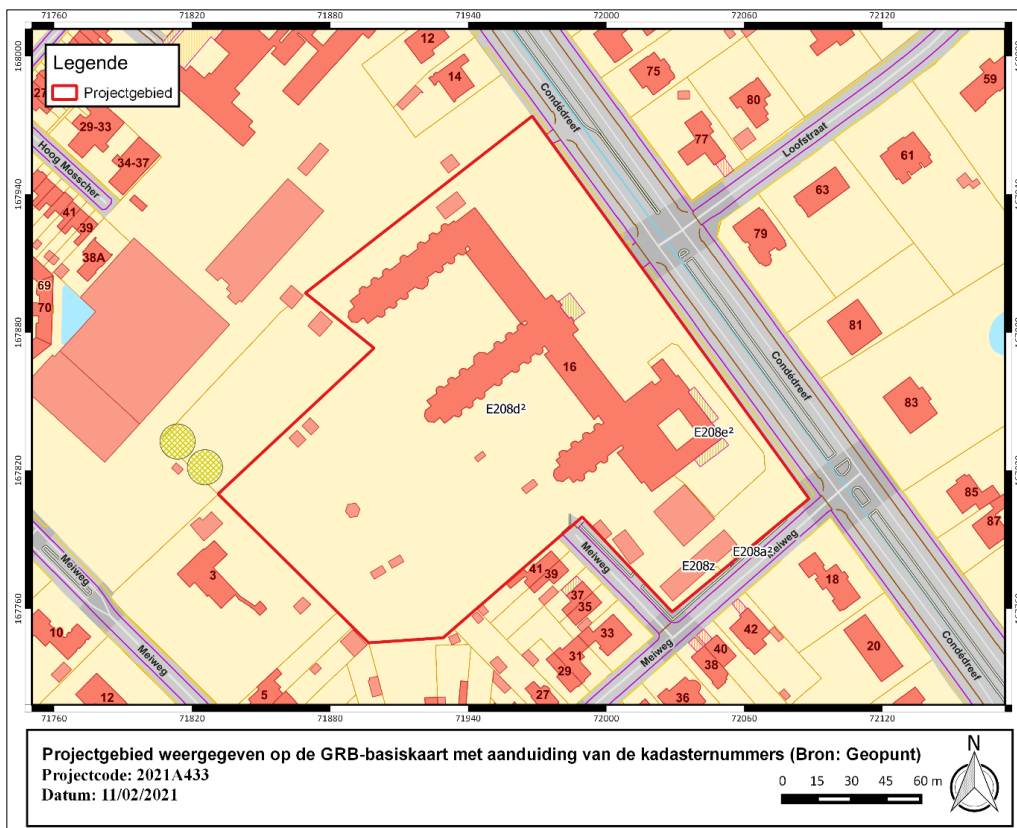

1. Programma van maatregelen

1.1 Administratieve gegevens

a) Projectcode	2021A433	
b) De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog	Ruben Willaert bvba OE/ERK/Archeoloog/2015/00069	
c) De locatie van het vooronderzoek:	Provincie	West-Vlaanderen
	Gemeente	Kortrijk
	Deelgemeente	/
	Postcode	8500
	Adres	Condédreef 16
	Toponiem	Condédreef
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	Xmin = 71604 Ymin = 167608 Xmax = 72309 Ymax = 168098
d) Het kadasterplan met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelnummer of -nummers	Kortrijk, Afdeling 1, Sectie E, nr. 208d ² , 208e ² , 208a ² , 208z Zie Figuur 1	

Tabel 1: Administratieve gegevens

Figuur 1: Projectgebied met kadasternummers weergegeven op de GRB-basiskaart (bron: Geopunt).

1.2 Aanleiding van het vooronderzoek

Aanleiding van het proefsleuvenonderzoek vormt de bouw van een nieuw OCMW-gebouw met omgevingsinfrastructuur aan de Condédreef 16 te Kortrijk. Dit over een totale oppervlakte van 3,1ha. Het voorgaande bureauonderzoek en daaropvolgend landschappelijk bodemonderzoek boden onvoldoende informatie om de archeologische waarde van het terrein te bepalen. Er werd daarom een proefsleuvenonderzoek geadviseerd. Vanwege de gefaseerde aanpak van de geplande werken zal ook het archeologisch proefsleuvenonderzoek in twee fasen worden uitgevoerd. Fase 1 werd uitgevoerd van 3 februari tot en met 4 februari 2021. Uitwerking en rapportage zijn van start gegaan op 9 februari 2021.

1.3 Resultaten vooronderzoek met ingreep in de bodem

Het terrein werd geëvalueerd door middel van 17 proefsleuven met een NO-ZW oriëntatie en 1 sleuf met een NW-ZO oriëntatie. Om de aangetroffen sporen beter te begrijpen werden 2 tussensleuven en 2 sleufuitbreidingen aangelegd. Zodanig werd 5,8% van het projectgebied (fase 1) archeologisch onderzocht.

Tijdens de aanleg van de sleuven werden 14 bodemkundige profielen geplaatst. Hieruit blijkt dat de originele bodemopbouw binnen het projectgebied bestaat uit een **A-colluvium-C** sequentie, welke vrij goed bewaard is. Zone 3 buiten beschouwing gelaten, kunnen de antropogene ingrepen als relatief ondiep beschouwd worden. Het betreft eerder ophogingspakketten. Bovendien diende het colluvium als een beschermlaag voor de archeologische neerslag in de moederbodem.

Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden 11 relevante archeologische sporen aangetroffen. Het betreft een vermoedelijk brandrestengraf en 10 houtskoolrijke kuilen. Er werden geen vondsten aangetroffen. Maar liefst 9 van de 11 sporen liggen geconcentreerd in een cluster. De functie en datering blijven onduidelijk. Het is wel duidelijk dat deze concentratie van sporen de neerslag is van menselijke aanwezigheid. Op basis van de vulling kunnen deze waarschijnlijk gelijktijdig gedateerd worden. Uit vergelijking met gelijkaardige sites kan het vermoedelijk brandrestengraf mogelijks als Romeins beschouwd worden.

1.4 Gemotiveerd advies

Op basis van de uitgevoerde proefsleuven kan een advies geformuleerd worden betreffende het al dan niet opnemen van bijkomende maatregelen in het kader van verder archeologisch onderzoek op het projectgebied Kortrijk Condédreef.

Naar aanleiding van een integrale verstoring van het projectgebied dienen de aangetroffen sporen nog verder te worden onderzocht, teneinde een meerwaarde te kunnen bieden voor de lokale en regionale archeologie en geschiedenis. Er wordt bijgevolg een vervolgonderzoek in de vorm van een opgraving geadviseerd van in totaal 2523m².

1.5 Programma van maatregelen

Het uitgevoerde proefsleuvenonderzoek te Kortrijk Condédreef toont het archeologische potentieel van het projectgebied duidelijk aan en bijgevolg dringt een vervolgoopgraving zich op.

1.5.1 Vraagstelling en onderzoeksdoelen

De onderzoeksvragen die bij een vervolgoopgraving minstens dienen beantwoord te worden zijn:

- a) Landschappelijk en bodemkundig
 - Wat is de landschapstypologische context van het projectgebied? Heeft deze invloed gehad op de locatiekeuze?
 - Wat is de archeologisch relevante geologische en bodemkundige opbouw?
 - Terminus post quem voor het colluvium?
- b) Sporenbestand
 - Wat is de aard, datering en ruimtelijke samenhang van de verschillende elementen in de vindplaats?
 - Wat zijn de structuren die werden aangetroffen?
 - Is er sprake van één of meerdere erven?
 - Is er een grafveld aanwezig?
 - Kunnen andere sporen gekoppeld worden aan de funeraire sporen?
 - Is er sociale differentiatie merkbaar?
 - Zijn er verschillende fasen vast te stellen? Evolueerde de inrichting van het erf of grafveld doorheen de tijd?
- c) Landinrichting
 - Op welke manier is het cultuurlandschap ingericht?
 - Zijn er afbakeningsgreppels te herkennen? Zijn er op die manier woonerven, grafvelden of landbouwarealen te herkennen, die gemarkeerd zijn aan de hand van greppelsystemen?
 - Is er een directe relatie met het landschap (oriëntatie van de greppels op natuurlijke of structurerende elementen)?
 - Zijn er typologische verschillen merkbaar in de greppels? Zo ja, waaraan zijn deze verschillen gerelateerd (afbakeningen versus afwatering, woonareaal versus landbouwareaal, ...)?
- d) Materiële cultuur
 - Tot welke vondsttypen of vondstcategorieën behoren de vondsten en wat is de vondstdichtheid?
 - Wat is de conserveringsgraad van de verschillende materiaalcategorieën? Zijn er verschillen op te merken binnen de vindplaats?
 - Welke typologische ontwikkeling maakte het aardewerk door in de aangetroffen fasen? In hoeverre zijn (chrono)typologieën met betrekking tot aardewerk en andere materiaalcategorieën uit aangrenzende regio's toepasbaar? Welke overeenkomsten en welke verschillen zijn aanwijsbaar?
 - Is er sprake van culturele invloeden vanuit andere gebieden? Zo ja, van waar en welke invloeden?
 - Zijn er indicaties voor handelscontacten met andere regio's?

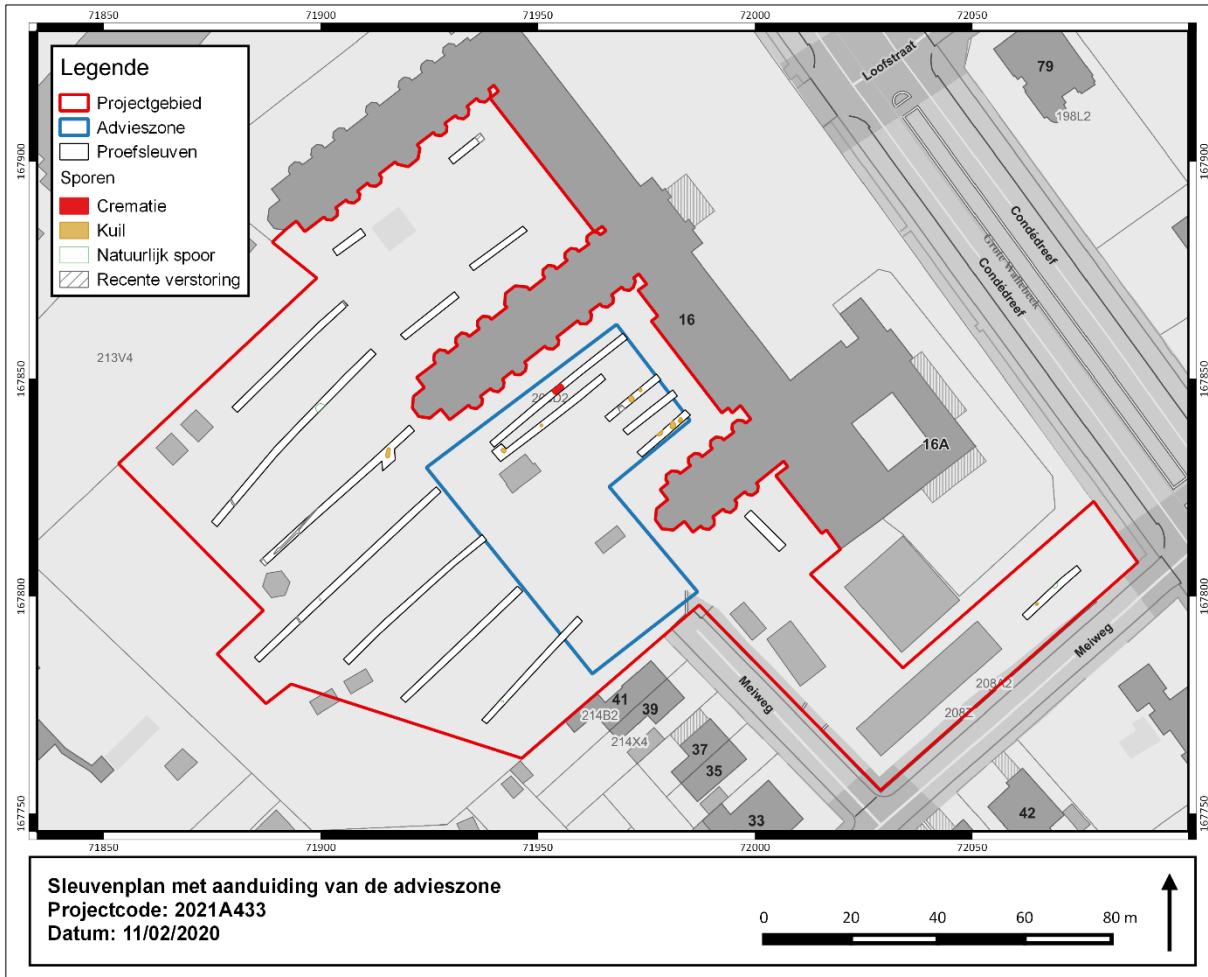
- Zijn er aanwijzingen voor sociale status?
- Wat kan er op basis van het anorganische vondstmateriaal gezegd worden over de functionele indeling van de site, de materiële cultuur en de socio-economische positie? Zijn er aanwijzingen voor chronologische verschuivingen?
- Wat kan er op basis van het organisch vondstmateriaal gezegd worden over de functionele indeling, het voedselpatroon en de bestaanseconomie binnen de site? Welke cultuurgewassen werden in verschillende bewonings- en gebruiksfases verbouwd? Zijn er aanwijzingen voor chronologische verschuivingen?

e) Algemeen

- Hoe past de vindplaats in het regionale landschap uit de vertegenwoordigde periodes? Zijn deze vergelijkbaar met soortgelijke vindplaatsen uit eenzelfde periode of wijzen de resultaten op een specifieke functie of omstandigheden?
 - Sluiten de sporen aan bij resultaten van onderzoek in de omgeving en de data van de CAI? Zijn de sporen van dezelfde aard, is het gerecupereerde aardewerk gelijkaardig aan dat van de andere sites?
 - Wat betekenen de resultaten voor een aanvulling van kennisleemtes binnen de lokale en regionale geschiedenis?
-

1.5.2 Onderzoeksstrategie en –methode

Te Kortrijk Condédreef werd een positief proefsleuvenonderzoek uitgevoerd wat impliceert dat een vervolgonderzoek in de vorm van een opgraving zich opdringt. Het gaat om een advieszone met een totale oppervlakte van 2523m². Het betreft de cluster aan sporen uitgebreid met de aangrenzende zone die tijdens het proefsleuvenonderzoek niet kon worden onderzocht door de ligging van de coronaweg.

Figuur 2: Sleuvenplan met aanduiding van de advieszone

X	Y
71924,2960	167829,6218
71968,1050	167862,5387
71984,9962	167840,4517
71966,4048	167825,2056
71986,7392	167801,0408
71962,5102	167782,1989

Tabel 2: X en Y coördinaten adviesgebied

Aandachtspunten:

- De brandrestengraven verdienen bijzondere aandacht. Deze dienen te worden gecoupeerd in kwadranten waarbij de volledige inhoud in bulk wordt gelicht.
- Het archeologisch niveau ligt tot 130cm onder het maaiveld, bijgevolg zal het aanleggen van het vlak heel wat grondverzet met zich meebrengen.
- Bij eventuele uitbreiding van de advieszone moeten de leidingsplannen worden geraadpleegd.
- De nog aanwezige obstakels dienen te worden verwijderd, zo ook de konijnenburcht. Dit weliswaar beperkt tot alles boven het maaiveld.

1.5.3 Conservatiestrategie

Indien er fragiele vondsten worden aangetroffen moeten deze behandeld en bewaard worden zoals gesteld in de Code van Goede Praktijk.

1.5.4 Natuurwetenschappelijk onderzoek

- Waarderingen (naar schatting: nader te bepalen tijdens het onderzoek door de veldwerkleider)
 - 6 VH waardering macroresten
 - 4 VH waardering pollenmonsters
 - 2 VH waardering dendrochronologie
 - 10 VH ¹⁴C-datering
 - 8 VH anthracologisch onderzoek
 - 6 VH fysische antropologie
- Analyses en dateringen (naar schatting: nader te bepalen tijdens het onderzoek door de veldwerkleider)
 - 4 VH analyse macroresten
 - 2 VH analyse pollen
 - 1 VH datering d.m.v. dendrochronologie
 - 1 VH houtsoortbepaling & bewerkingssporen
 - 5 VH ¹⁴C-datering
 - 4 VH anthracologisch onderzoek
 - 2 VH röntgenopnames metaal
 - 1 VH archeozoölogie
 - 3 VH fysische antropologie
 - 2 VH CT scan

Bijkomende noodzakelijke voorzieningen:

- Bemaling
- Conservatie (€1500)

1.5.5 Duur en kostenraming

Veldwerk: 7 werkdagen met team van 4

Verwerking en rapportage: 20 mandagen

Natuurwetenschappelijk Onderzoek (NWO): 15% van totale kostprijs

1.5.6 Noodzakelijke competenties van de uitvoerders

Het veldteam bestaat minimaal uit:

- één veldwerkleider onder begeleiding van een erkend archeoloog. Deze veldwerkleider heeft aantoonbare ervaring op opgravingen op lemige zandbodems en sites met funeraire sporen en rurale nederzettingssporen.
- één assistent-archeoloog, hij/zij heeft aantoonbare ervaring op opgravingen op lemige zandbodems en sites met funeraire sporen en rurale nederzettingssporen.
- aangevuld met medewerkers die houder zijn van een diploma zoals omschreven in de Code van Goede Praktijk.
- één aardwetenschapper die minstens 1/3 van de duur van het veldwerk op het terrein aanwezig is. Hij/zij heeft een grondige kennis van en relevante ervaring met lemige zandbodems. De aardkundige ondersteunt de archeologen bij de aanleg van het opgravingsvlak en de interpretatie van de bodemprofielen.

Voor de rapportage wordt minstens de veldwerkleider ingezet onder toezicht van de erkend archeoloog.

1.6 Conclusie

In het kader van de geplande werkzaamheden die het aanwezige bodemarchief te Kluisbergen Grote Herreweg. bedreigen wordt een vervolgoopgraving geadviseerd. Het gaat om een advieszone met een totale oppervlakte van 2523m². Op basis van het uitgevoerde proefsleuvenonderzoek is het duidelijk dat er sporen van menselijke aanwezigheid voorkomen binnen het projectgebied. Het betreft een vermoedelijk crematiegraf en houtskoolrijke kuilen. Om deze archeologische resten beter te begrijpen is een vlakdekkende opgraving noodzakelijk.

2. Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2017

AGIV

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

Polfliet B. *et al.*, 2021, *Verslag van resultaten proefsleuvenonderzoek Kortrijk Condédreef*, onuitgegeven rapport, Ruben Willaert bvba, Brugge.

